

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี

มนสิการ กาญจนะจิตรา, กัญญา อภิพรชัยสกุล
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ

การใช้บุหรี่ไฟฟ้ามียอดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าเปรียบเทียบกับบุหรี่ทั่วไปและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี โดยใช้ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากรไทย พ.ศ. 2564 ในการวิเคราะห์สถิติพรรณนาและสมการถดถอยโลจิสติกส์ ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนไทยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ร้อยละ 1.94 และ 2.11 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปีตามลำดับ ในด้านความคิดเห็น เกินครึ่งคิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายไม่แตกต่างกับบุหรี่ทั่วไป (ร้อยละ 58.02 และ 63.35 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) และมีจำนวนไม่น้อยที่คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป (ร้อยละ 14.78 และ 12.26 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์พบว่า เยาวชนที่มีความคิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป มีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าผู้คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายมากกว่าบุหรี่ทั่วไป 8.87 เท่า ($p < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรควบคุมอื่นๆ ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับเศรษฐฐานะ พื้นที่ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชน นโยบายจึงควรดำเนินการมุ่งเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งในหลักสูตรของสถานศึกษา และสื่อต่างๆ เพื่อลดพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเยาวชนต่อไป

คำสำคัญ: บุหรี่ไฟฟ้า; เยาวชน; ความคิดเห็น

บทนำ

การบริโภคยาสูบเป็นพฤติกรรมเสี่ยงสำคัญอันดับต้นที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้กำหนดเป้าหมายการลดอัตราการบริโภคยาสูบเป็นหนึ่งในประเด็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญในทิศทางและเป้าหมายระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2565-2574) โดยมีขอบเขตและจุดเน้นการดำเนินงานที่ครอบคลุมการป้องกันผู้บริโภคยาสูบหน้าใหม่ เนื่องจากการหยุดยั้งกลุ่มคนอายุน้อยที่ยังไม่เริ่มสูบบุหรี่ จะช่วยลดผลกระทบทางสุขภาพที่จะเกิดขึ้นได้ในระยะยาว

ในปัจจุบัน การดำเนินงานเพื่อลดอัตราการบริโภคยาสูบมีความท้าทายมากยิ่งขึ้น โดยมีบุหรี่ไฟฟ้า (electronic cigarettes หรือ e-cigarettes) เป็นผู้เล่นใหม่ในตลาดที่สำคัญด้วยเทคนิคการสื่อสารทางการตลาดและภาพลักษณ์ที่ทันสมัย ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สูบที่แตกต่างจากบุหรี่ทั่วไป

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้ความร้อนแก่ของเหลวและทำให้เกิดละอองผสมกันในอากาศมีส่วนประกอบหลักคือ แบตเตอรี่ ตัวทำความร้อน และที่เก็บของเหลวซึ่งสามารถเติ้งกลิ่นได้ และในของเหลวที่ใช้จะมีนิโคตินซึ่งเป็นสารเสพติดผสมอยู่ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์

ที่ใช้สูบนิโคตินจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า electronic nicotine delivery system (ENDS) การทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าคือ ปล่องสารนิโคตินผสมผ่านออกมาพร้อมกับไอน้ำเพื่อสูดเข้าไปสู่ทางเดินหายใจและปอด⁽¹⁾ นิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้าอาจมีความอันตรายกว่าบุหรี่มวน เนื่องจากผู้เสพสามารถเพิ่มปริมาณนิโคตินได้ในการสูบแต่ละครั้ง ยิ่งเพิ่มก็ยิ่งทำให้ปริมาณนิโคตินเข้าสู่ร่างกายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีอาการเสพติดสารนิโคติน ในบางครั้งอาจมากกว่าการเสพติดนิโคตินจากบุหรี่ด้วย นอกจากนี้ นิโคตินยังสามารถทำให้เกิดความดันสูง ผู้เสพอาจเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือดสมอง เนื่องจากเมื่อเสพแล้วทำให้มีภาวะหลอดเลือดสมองหดตัว และที่อันตรายกว่านั้นคือ สารบางชนิดที่เป็นส่วนผสมของของเหลวเมื่อโดนความร้อน จะเปลี่ยนเป็นสารที่ก่อมะเร็ง ดังนั้นบุหรี่ไฟฟ้าจึงอาจไม่ได้ลดโอกาสของการเกิดมะเร็ง⁽²⁾

อย่างไรก็ตาม นักสูบบุหรี่หลายคนเข้าใจว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ และยังมีบางส่วนที่เชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยต่อสุขภาพมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับบุหรี่ทั่วไป ซึ่งความเชื่อดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากบริษัทผู้ผลิตบุหรี่ไฟฟ้าจากการทำการสื่อสารทางการตลาดโดยอ้างว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยต่อสุขภาพ สามารถสูบได้ทุกที่ทุกเวลา และยังมีข้อความที่สื่อถึงภาพลักษณ์ที่ทันสมัยเมื่อใช้บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงทางเลือกกลิ่นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลิ่นผลไม้ กลิ่นกาแฟ เป็นต้น เพื่อเย้ายวนให้กลุ่มเยาวชนหรือนักสูบหน้าใหม่สนใจและหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า⁽³⁾

ประเทศไทยมีความตื่นตัวในการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ขึ้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2557 เรื่องกำหนดให้บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งหากมีผู้ฝ่าฝืนนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามา ยังประเทศไทย จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับเป็นเงิน 5 เท่าของราคาสินค้า หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ริบสินค้าเหล่านั้น รวมถึงพาหนะที่ใช้บรรทุกสินค้านั้นด้วย⁽⁴⁾

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ออกคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 ขึ้น โดยห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้าบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า

ซึ่งมีโทษสำหรับผู้ขาย และผู้ให้บริการ โดยจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผู้ฝ่าฝืนเป็นผู้ผลิต ผู้ส่ง ผู้นำเข้าเพื่อขาย จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁽⁵⁾

ในปี พ.ศ. 2565 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการควบคุมยาสูบแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565-2570 มีการกำหนดวิสัยทัศน์คือ “ก้าวสู่สังคมไทยปลอดบุหรี่แบบยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายหลักในการลดอัตราการบริโภคยาสูบของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ไม่เกินร้อยละ 14 ในปี พ.ศ. 2570

ถึงแม้ประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านการควบคุมยาสูบรวมถึงมาตรการต่างๆ ออกมา แต่ปัจจุบันก็ยังพบการขายบุหรี่ไฟฟ้าและสามารถหาซื้อได้ทางอินเทอร์เน็ตและทางแอปพลิเคชันต่างๆ ซึ่งเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเฝ้าระวังและป้องกันไม่ให้เป็นนักสูบหน้าใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุหรี่ไฟฟ้าที่มุ่งทำการตลาดในกลุ่มเยาวชน แนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยจากรายงานสำรวจสุขภาพนักเรียนไทย พบว่าในกลุ่มนักเรียน อายุ 13-17 ปี มีการใช้ยาสูบรูปแบบอื่น เช่น บุหรี่ไฟฟ้า ยาเส้น เพิ่มสูงขึ้น โดยในกลุ่มนักเรียนชายเพิ่มจากร้อยละ 13.7 ในปี พ.ศ. 2558 เป็น ร้อยละ 21.0 ในปี พ.ศ. 2563 และในกลุ่มนักเรียนหญิงเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันจากร้อยละ 7.4 เป็นร้อยละ 8.3 ในช่วงเวลาดังกล่าว^(6,7)

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสูบและความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า โดยข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการทำงานเพื่อผลักดันมาตรการและนโยบายป้องกันการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนไทยต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลถดถอยโลจิสติกส์ เพื่อให้เห็นสถานการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าและความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่ออันตรายของ

บุหรีไฟฟ้าและพฤติกรรมการสูบบุหรีไฟฟ้าของเยาวชนไทย โดยมีรายละเอียดของวิธีการศึกษาดังนี้

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 ที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และกระทรวงสาธารณสุข โดยการสำรวจนี้เป็นการบูรณาการการสำรวจประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ ได้แก่ การสูบบุหรี การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การบริโภคอาหาร และการมีกิจกรรมทางกาย ซึ่งปัจจัยพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อ อาทิ โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน อ้วน เป็นต้น

ประชากรเป้าหมายของการสำรวจ คือ คริวเรือนส่วนบุคคล ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยสำรวจคริวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างที่มีรายชื่อปรากฏในบัญชีคริวเรือนตัวอย่างที่กำหนด และบุคคลที่เข้าข่ายการแจงนับ คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในคริวเรือนส่วนบุคคล

แผนแบบการเลือกตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบ stratified two-stage sampling ซึ่งได้คริวเรือนส่วนบุคคลที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 84,000 คริวเรือน แล้วดำเนินการเลือกคริวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ การเก็บข้อมูลดำเนินการพร้อมกันทั่วทั้งประเทศ ในระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 จากจำนวนคริวเรือนตัวอย่าง 84,000 คริวเรือน คริวเรือนที่แจงนับได้มีทั้งสิ้น 73,654 คริวเรือน ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ เยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี ที่อาศัยอยู่ในคริวเรือนเหล่านี้ ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 18,854 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ

การศึกษานี้มุ่งเน้นการเข้าใจสถานการณ์การสูบบุหรีไฟฟ้า ความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรีไฟฟ้า และความสัมพันธระหว่างความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรีไฟฟ้าและพฤติกรรมการสูบบุหรีไฟฟ้าของเยาวชนอายุ 15-24 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ โดยมีตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการสูบบุหรีไฟฟ้าและมีตัวแปรต้นคือความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรีไฟฟ้าเมื่อเปรียบเทียบกับบุหรีทั่วไปและตัวแปรควบคุม ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับเศรษฐฐานะ

พื้นที่ ภูมิภาค และพฤติกรรมการสูบบุหรี โดยรายงานผลเป็นการคำนวณความเสี่ยง (odds ratio) ช่วงความเชื่อมั่น 95% (95% confidence interval) และค่า p-value นอกจากนี้ ได้ใช้การทดสอบของ Hosmer-Lemeshow⁽⁸⁾ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลอง

ผลการศึกษา

กลุ่มประชากรตัวอย่างในการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนชายและหญิงใกล้เคียงกัน มีสัดส่วนกลุ่มอายุ 15-19 ปี น้อยกว่ากลุ่ม 20-24 ปี ที่ร้อยละ 47.18 และร้อยละ 52.82 ตามลำดับ ร้อยละ 42.42 อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล และร้อยละ 57.58อยู่นอกเขตเทศบาล โดยอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดที่ร้อยละ 31.36 ตามด้วยภาคกลางที่ร้อยละ 27.43 ภาคเหนือที่ร้อยละ 16.65 ภาคใต้ที่ร้อยละ 14.95 และกรุงเทพมหานครที่ร้อยละ 9.61 ดังตารางที่ 1

สำหรับพฤติกรรมการสูบบุหรี เยาวชนส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรีที่ร้อยละ 87.32 ในขณะที่ร้อยละ 10.26 สูบบุหรีทุกวัน และร้อยละ 2.42 ที่สูบบุหรีแต่ไม่ทุกวัน

พฤติกรรมการใช้บุหรีไฟฟ้า

ในภาพรวมของผู้ที่ปัจจุบันสูบบุหรี เยาวชนไทยอายุ 15-24 ปี มีการใช้บุหรีไฟฟ้า (รวมผู้ที่สูบบุหรีทุกวันและไม่ทุกวัน) ในสัดส่วนที่สูงเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุอื่นที่ร้อยละ 1.94 และ 2.11 สำหรับกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ เปรียบเทียบกับกลุ่มอายุ 25-59 ปี ที่ร้อยละ 0.74 และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปที่ร้อยละ 0.14 ดังภาพที่ 1

ความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรีไฟฟ้า

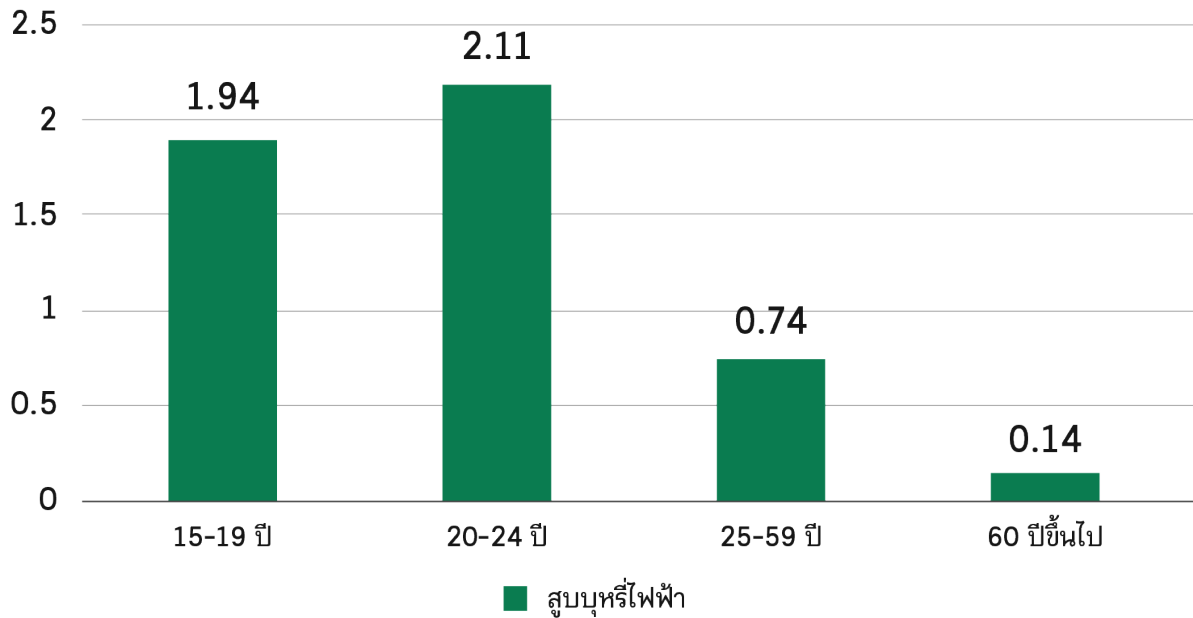
สำหรับความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรีไฟฟ้า หากนับเฉพาะผู้ที่รู้จักบุหรีไฟฟ้าพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มองเห็นว่าบุหรีไฟฟ้ามีความอันตรายไม่แตกต่างกับบุหรีทั่วไป (ร้อยละ 58.02 และ 63.35 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) ตามด้วยความคิดเห็นว่าบุหรีไฟฟ้าอันตรายน้อยกว่าบุหรีทั่วไป (ร้อยละ 14.78 และ 12.26 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) ดังภาพที่ 2

การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับอันตราย

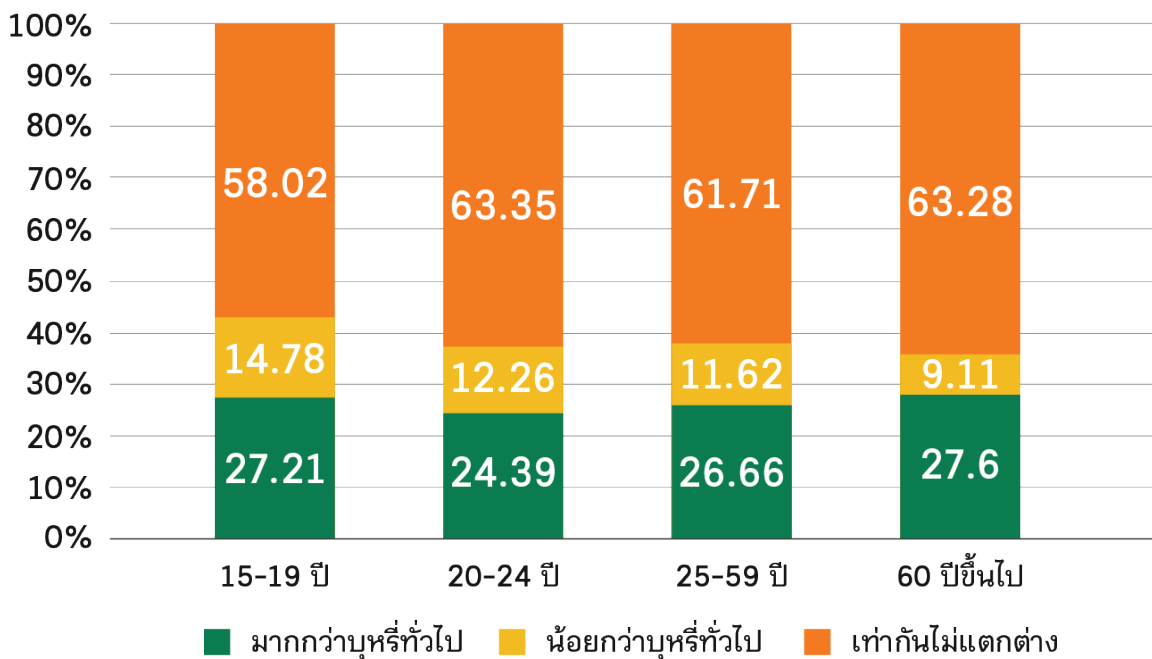
ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนอายุ 15-24 ปี

ลักษณะทางประชากร	ร้อยละ	จำนวน
เพศ		
- ชาย	49.31	9,297
- หญิง	50.69	9,557
อายุ (ปี)		
- 15-19	47.18	8,895
- 20-24	52.82	9,959
ระดับเศรษฐฐานะ		
- ยากจนสุด	21.89	4,128
- ยากจน	19.69	3,713
- ปานกลาง	21.00	3,959
- ร่ำรวย	16.91	3,189
- ร่ำรวยสุด	20.50	3,865
เขตเทศบาล		
- ในเขตเทศบาล	42.42	7,999
- นอกเขตเทศบาล	57.58	10,855
ภูมิภาค		
- กรุงเทพฯ	9.61	1,812
- ภาคกลาง	27.43	5,171
- ภาคเหนือ	16.65	3,139
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	31.36	5,913
- ภาคใต้	14.95	2,819
พฤติกรรมสูบบุหรี่		
- ไม่สูบบุหรี่	87.32	16,464
- ปัจจุบันสูบบุหรี่	12.68	2,390
- สูบทุกวัน	10.26	1,934
- สูบแต่ไม่ทุกวัน	2.42	456
รวม		18,854

ภาพที่ 1 ร้อยละของผู้ที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า จำแนกตามกลุ่มอายุ

ภาพที่ 2 ร้อยละความคิดเห็นของประชากรไทยที่รู้จักบุหรี่ไฟฟ้าต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า จำแนกตามกลุ่มอายุ

ของบุหรี่ไฟฟ้าเปรียบเทียบกับบุหรี่ทั่วไปและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังตารางที่ 2 พบว่า เยาวชนที่คิดเห็นว่าเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเยาวชนที่คิดเห็นว่าเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า

อันตรายกว่าบุหรี่ทั่วไปถึง 8.87 เท่า (p=0.002) ในขณะที่ปัจจัยควบคุมอื่น ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับเศรษฐฐานะ พื้นที่ ภูมิภาค และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์: การสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ตัวแปร	OR (95% CIs)	p-value
เพศ (อ้างอิง: หญิง) - ชาย	0.80 (0.09-6.97)	0.8
กลุ่มอายุ (อ้างอิง: 15-19 ปี) - 20-24	0.68 (0.28-1.67)	0.4
ระดับเศรษฐฐานะ (อ้างอิง: ยากจนสุด) - ยากจน - ปานกลาง - ร่ำรวย - ร่ำรวยสุด	1.46 (0.57-3.76) 0.28 (0.06-1.34) 0.29 (0.04-2.37) 1.61 (0.49-5.30)	0.4 0.1 0.3 0.4
พื้นที่ (อ้างอิง: ในเขตเทศบาล) - นอกเขตเทศบาล	0.47 (0.19-1.14)	0.1
ภูมิภาค (อ้างอิง: กรุงเทพมหานคร) - ภาคกลาง - ภาคเหนือ - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - ภาคใต้	1.04 (0.25-4.39) 3.24 (0.77-13.72) 0.79 (0.16-4.03) 0.58 (0.10-3.25)	0.9 0.1 0.8 0.5
ความคิดเห็นอันตรายบุหรี่ไฟฟ้า (อ้างอิง: อันตรายมากกว่าบุหรี่ทั่วไป) - อันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป - อันตรายเท่ากับบุหรี่ทั่วไป - ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	8.87 (2.28-34.43) 2.19 (0.57-8.41) 1.97 (0.30-13.18)	0.002* 0.3 0.5
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (อ้างอิง: ปัจจุบันไม่สูบบุหรี่) - ปัจจุบันสูบบุหรี่	2.29 (0.97-5.38)	0.06

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วิจารณ์

เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการทำงานเพื่อป้องกันผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ โดยปัจจุบัน บุหรี่ไฟฟ้าเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมสูงในกลุ่มเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนี้ การเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการกำหนดประเด็นและวางแผนการรณรงค์ป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นสถานการณ์ด้านความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอายุ 15-24 ปี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทฤษฎีภูมิจากการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชาชน พ.ศ. 2564

โดยรวมพบว่า กลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้า การศึกษานี้พบว่า เยาวชนอายุ 15-24 ปี เกินครึ่ง คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความอันตรายที่ไม่แตกต่างกับบุหรี่ทั่วไป (ร้อยละ 58.02 และ 63.35 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) และมีจำนวนไม่น้อยที่คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป (ร้อยละ 14.78 และ 12.26 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปี ตามลำดับ) ซึ่งถือว่าสูงหากเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุผู้ใหญ่ 25-59 ปี และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศ พบว่าเยาวชนไทยมีสัดส่วนที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไปไม่สูง ในสหรัฐอเมริกามีสัดส่วนเยาวชนที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไปถึงร้อยละ 73 โดยคิดเห็นว่ามีโอกาสติดบุหรี่ไฟฟ้าน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป⁽⁹⁾

นอกจากนั้น ในด้านพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า พบว่าเยาวชนไทยมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ร้อยละ 1.94 และ 2.11 ในกลุ่มอายุ 15-19 ปี และ 20-24 ปีที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ

ความคิดเห็นต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าเปรียบเทียบกับบุหรี่ทั่วไป เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์พบว่า ผู้ที่คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป มีแนวโน้มเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าผู้ที่คิดเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายมากกว่าบุหรี่ทั่วไปถึง 8.87 เท่า ($p = 0.002$) ซึ่งผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับการวิจัยในสหรัฐอเมริกา ที่พบว่าเยาวชนที่มองว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยกว่าบุหรี่ทั่วไป มีแนวโน้มสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่าเช่นกัน⁽¹⁰⁾

สำหรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ยังพบว่าปัจจัยควบคุมอื่นๆ ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ เศรษฐฐานะ พื้นที่ภูมิภาคไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างกับพฤติกรรมการใช้บุหรี่ทั่วไป ที่พบความแตกต่างชัดเจนของผู้สูบบุหรี่ระหว่างเพศ และภูมิภาค นอกจากนั้น ยังไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า นั่นหมายความว่า ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นได้ทุกเพศ ทุกกลุ่มอายุ ทุกสถานะทางเศรษฐกิจทุกพื้นที่ ทุกภูมิภาค และไม่ว่าจะเป็นผู้สูบบุหรี่ปัจจุบันอยู่แล้วหรือไม่

การศึกษานี้มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะแบบตัดขวาง ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ความเป็นเหตุเป็นผลได้ แต่จะเป็นในลักษณะความสัมพันธ์ หมายความว่า การศึกษาในครั้งนี้ ไม่สามารถสรุปได้ว่าเนื่องจากเยาวชนมองว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่าบุหรี่ทั่วไป จึงนำไปสู่พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาในครั้งนี้ ยังคงสามารถชี้เป้าไปยังความสำคัญของความคิดเห็นของเยาวชนที่มีต่ออันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า นโยบายสำคัญเพื่อป้องกันและลดการใช้บุหรี่ไฟฟ้าจึงควรเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า โดยต้องให้ความสำคัญในหลักสูตรของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา รวมถึงดำเนินการเผยแพร่สื่อต่างๆ ไปยังกลุ่มเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสุขภาวะที่ดีของประชากรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Centers for Disease Control and Prevention. About electronic cigarettes (e-cigarettes) [Internet]. 2022 [cited 2022 Aug 20]. Available from: https://www.cdc.gov/tobacco/basic_information/e-cigarettes/about-e-cigarettes.html
2. จัตรสูมน พฤทธิภิญโญ, วศิณ พิพัฒน์ฉัตร, Harmann S. ภัยร้ายซ่อนเร้นบุหรี่ไฟฟ้า. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี; 2562.
3. Grana RA, Ling PM. Smoking revolution: a content analysis of electronic cigarette retail websites [Internet]. 2014 [cited 2022 Aug 20]. Available from: *Am J Prev Med.* 2014 ;46(4):395-403.
4. กระทรวงพาณิชย์. ประกาศกระทรวงพาณิชย์ [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [สืบค้นเมื่อ 19 ส.ค. 2565]. แหล่งข้อมูล: <https://www.dft.go.th/th-th/Detail-Law/ArticleId/2782/2557-5-2558>
5. สำนักนายกรัฐมนตรี. คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [สืบค้นเมื่อ 19 ส.ค. 2565], แหล่งข้อมูล: https://www.ocpb.go.th/download/pdf/9_2558.pdf
6. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2558. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2558.
7. World Health Organization. Thailand global school-based student health survey 2021. [Internet]. 2021 [cited 2022 Sep 12]. Available from: <https://www.who.int/publications/m/item/2021-gshs-fact-sheet-thailand>
8. Hosmer DW, Lemeshow S. Goodness of fit tests for the multiple logistic regression model. *Communications in Statistics - Theory and Methods* 1980;9(10):1043-69.
9. Amrock SM, Lee L, Weitzman M. Perceptions of e-cigarettes and noncigarette tobacco products among US youth. *Pediatrics* 2016;138(5):e20154306.
10. Amrock SM, Zakhar J, Zhou S, Weitzman M. Perception of e-cigarette harm and its correlation with use among US adolescents. *Nicotine & Tobacco Research* 2015;17(3):330-6.

Association between the Opinion towards the Harmfulness of E-Cigarettes and the Use of E-Cigarettes among Thai Youth Aged 15-24 Years Old

Manasigan Kanchanachitra, Kanya Apipornchaisakul

Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Nakhon Pathom Province, Thailand

---

Abstract

There has been an increasing prevalence of electronic cigarettes (e-cigarettes) use among youth. This study aimed to understand the association between the opinion towards the harmfulness of e-cigarettes compared to conventional cigarettes and the use of e-cigarettes among Thai youth aged 15-24 years old. The analysis was carried out using descriptive statistics and multiple logistic regression from the 2021 Health Behavior Survey. Overall, data showed around 1.94% and 2.11% of Thai youth aged 15-19 and 20-24 years old, respectively, currently use e-cigarettes. More than half of the youth aged 15-24 years view e-cigarettes to be as equally harmful as conventional cigarettes (58.02% and 63.35% in 15-19 years old and 20-24 years old, respectively). Moreover, many view e-cigarettes as being less harmful than conventional cigarettes (14.78% and 12.26% in 15-19 years old and 20-24 years old, respectively). Results from the logistic regression showed those who view e-cigarettes as being less harmful than conventional cigarettes were 8.87 times more likely to use e-cigarettes than those who viewed e-cigarettes as being more harmful than conventional cigarettes ($p < 0.05$). Other control variables, sex, age group, wealth quintile, area, region, and current smoking behavior, did not have any statistical significant association with e-cigarette smoking behavior. This study demonstrated the importance of the opinion towards the harm of e-cigarettes on the use of e-cigarettes among youth. Policy should continue to emphasize on educating the youth on the harmfulness of e-cigarettes through school curriculum and other media to reduce e-cigarette use among youth in the future.

Keywords: e-cigarettes; youth; opinion